

Ազգ

Azg
Armenian Daily

Այիեր Բնադասում է Եվրակազմակերպությանը Հայաստանի դեմ միջոցներ չձեռնարկելու համար

ԲԱՐՈՒ 8 ՀՊՏԵՄԵՐԻ ԱՐՄԵՆԻԱՅԻՆ Եվրակազմակերպության Միևսի խմբի դասվակարգումը համաձայնագրված էր 3. Յուլիայով և Ի. Տոլիբեյի գլխավորությամբ, որտեղ այդպիսի է Ադրբեյջանը: 3. Յուլիայովը ասել է, որ Միևսի խմբի գործընթացը դանդաղ է ընթանում: Նախագահ Հեյդար Այիերը նշել է, որ Ադրբեյջանը դրանում մեղավոր է: Նախագահը հենարան է Միևսի խմբին այն բանում, որ վերջինս վճարական ֆայլեր չի անում կարգավորման գործընթացում և որի միջոց չի ձեռնարկում Հայաստանի դեմ, որ չի հազարավոր մակերևութային և միջազգային խռովում է սկզբունքները: Նախագահ Այիերը հայտնի է, որ Ադրբեյջանը դասառև է քարծ կարգավիճակի ճանաչելու և Լեռնային Ղարաբաղին և ադախովելու Լեռնային Ղարաբաղի հայերի անվտանգությունը: Նա ավելի լավ է, որ այս անգամ հնարավոր կլինի լավ այն դեպքում, երբ վերականգնվի Ադրբեյջանի սահմանային անդրադարձությունը:

Կադրային լուրջ փոփոխություններ ստատվում են մինչև տախագահական երդման արարողությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՀՊՏԵՄԵՐԻ ԱՐՄԵՆԻԱՅԻՆ Արմենիայի 30-ին ՀՀ նախագահ Լեոն Տեր-Պետրոսյանը հայ ժողովրդին ուղղված իր ուղերձում նշելով, որ վերստին վերադառնալիս իր պարտավորությունները, մտադիր է «Վ» առ կես խրականացի իր նախնական ծրագիրը, նշել նաև: «Շատով դուր ակնառեստ կլինի և լուրջ կադրային փոփոխություններ, և անօրինականությունների ու կասկածելիության դեմ դրայի մասկվում, և կենսարականների ու աշխատավարձերի կանոնավոր վճարման, և բնօրինակ կարգավորման հաստատման իրողությունը»:

Եվ նրա օրը Լեոն Տեր-Պետրոսյանը հայտնի է Նոյան սաղանի բոլակցին, որ «Շամիրամ» հասարակական կազմակերպության հայաստանյան չի արտահայտում Հայաստանի իշխանությունների ժառանգությունը:

Հայաստանն ստորագրեց միջուկային փորձարկումների արգելման ղայմանագիրը

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՀՊՏԵՄԵՐԻ ԱՐՄԵՆԻԱՅԻՆ ՀՀ արտգործնախարար Կամուս Փախաչյանը Նյու Յորքում ՄԱԿ-ի կենտրոնականում, ստորագրել է «Միջուկային փորձարկումների համընդհանուր արգելման մասին» դրամաագիրը (CTBT): Պայմանագրի բնօրինակ է ՄԱԿ-ի գլխավոր ստանդարտի կողմից ս.թ. սեպտեմբերի 10-ին: Նրա բնօրինակը մեծ առաջընթաց է միջուկային փորձարկումների համընդհանուր արգելման գործում: ԱՊՆ մասնակի և հասարակայնության հետ կապերի մասնաբաժնում հայտնվելու, որ Հայաստանի Հանրապետությունը 100-րդ դրամաագրողն է, որն ստորագրեց միջուկային փորձարկումների համընդհանուր արգելման մասին դրամաագիրը:

Մեծ հարաբերությունները հրապարակել են: Երեւանում մեծ ունեւն դեպքում, որը հոյակապ շինում է Նեղալուված և Ես ակնի գործունեություն է ծախել: Մեծապային և գիտնականական բնագավառներում մեծ համագործակցությունը զարգանում է արտադրություններով և հնարավորություն է ստիս ընդլայնել մեծ երկու ժողովուրդների միջև գոյություն ունեցող կապերը: Ցանկանում են, որ համագործակցությունը շարունակի զարգանալ, ինչպես նաև կնաղրի, որից մեծ իջով հաղորդի մեծ սենսակական հարաբերություններին: Ահա թե ինչու ինձ ուղեկցողների թվում են Հրանտիցի գործարար մարդիկ:

Երեւանում չի ակնկալվում մյուս արգելների վերացումը

ԵՐԵՎԱՆ, 8 ՀՊՏԵՄԵՐԻ ՓԱՍՏ: Ինչպես հայտնի է, վերջին օրերին երեւանի կենտրոնից դուրս է քելվել գրահանքի կամ: 33 նախագահի մասի ժառանգությունից Փաստի եղելագրեցին, որ դա չի նշանակում, թե վիճակն արդեն կարողացել է Տեղեկացվել նաև, որ, ի մոտ չի ակնկալվում նախագահի սահմանաձ մյուս արգելների վերացումը:

Մեծ հարաբերությունները հրապարակել են: Երեւանում մեծ ունեւն դեպքում, որը հոյակապ շինում է Նեղալուված և Ես ակնի գործունեություն է ծախել: Մեծապային և գիտնականական բնագավառներում մեծ համագործակցությունը զարգանում է արտադրություններով և հնարավորություն է ստիս ընդլայնել մեծ երկու ժողովուրդների միջև գոյություն ունեցող կապերը: Ցանկանում են, որ համագործակցությունը շարունակի զարգանալ, ինչպես նաև կնաղրի, որից մեծ իջով հաղորդի մեծ սենսակական հարաբերություններին: Ահա թե ինչու ինձ ուղեկցողների թվում են Հրանտիցի գործարար մարդիկ:

Տերվե դը Ըարեթ. «Ֆրանսիա-Հայաստան հարաբերությունները հրաշալի են»

Ֆրանսիայի արտգործնախարարի քաղաքական խոսքից «Ազգին»

Մասկվա. Երկ Տերվե դը Ըարեթի քաղաքական խոսքից: Փաստիցի ու Մուկվայի հարաբերությունները՝ լավ:

Չեչնիայի հարցը Բնում են՝ չստատվելով Լեբեդի վերադարձին

Չեչնիայի հարցը Բնում են՝ չստատվելով Լեբեդի վերադարձին

Չեչնիայի հարցը Բնում են՝ չստատվելով Լեբեդի վերադարձին

ԱՄՆ-ի Կոնգրեսը որոշում է ընդունել մարդասիրական օգնություն ցույց տալ Ադրբեյջանին

ԱՄՆ-ի Կոնգրեսը որոշում է ընդունել մարդասիրական օգնություն ցույց տալ Ադրբեյջանին

ԱՄՆ-ի Կոնգրեսը որոշում է ընդունել մարդասիրական օգնություն ցույց տալ Ադրբեյջանին

ԱՄՆ-ի Կոնգրեսը որոշում է ընդունել մարդասիրական օգնություն ցույց տալ Ադրբեյջանին

Իրանի հաջորդ նախագահի ազգանունը Ուաֆսանջանի չի լինի

ԻՆՏԵՂԵՐԱԿԱՆ

Մեծերի 25-ի իրադարձություններին Ազգային ժողովի հոկտեմբերի 7-ի միասնական զեմախարակները, մեղմ ասած, սարակուսաններ հարուցեցին։ Մարդկայնորեն կարելի է հասկանալ Ամ նախագահի որևէ մարտնչական, անհույս, դեռ երկար է միայն վերադարձված արժանապատիվության դաժան ցավը։ Մակայն ղեկավարող մեզ նրա զբաղեցրած բարձր դիրքը դարձադարձում է, որ նա իր մեջ ունի զանազան կամայականություն, սրբազան ղեկավարության վերաբերվելու կասարկածին։ Ավարդ, Ամ նախագահի երեկվա ելույթն այդպիսին չէր։ Նա համառոտ է արտահայտեց իր ղեկավարող մեզը և փորձեց «Ռայխսազգի հեղինակներ» հետ ել, որ ամենից ավելի շարժիչն է, երեսնուամյակային անկարգությունների հրահրան մեզ տեսալ «միջազգային

լին։ Իսկ հիմա՞, երկու ասարք անց։ Մի՞թե իսկապես շայտասանում կգտնվի որևէ մեկը, որ լրբորեն հավասար «հայկական ֆաշիզմի» հնարավորությանը։ Ազգայնականությունը, այն էլ հայկական ազգայնականությունը, ինչպես է կարելի է լրբորեն «ֆաշիզմ» կոչել։ Ը՛հ որ ֆաշիզմը նախ եւ ասաց գաղափարախոսություն է, հիմնված «բեռնարկանց» մարդասպան «սեպուրյան», այլոց հոգեղ հանուն ազգի «կենսական արժանության» նվաճելու, այլ ժողովուրդներին քննադատելու ճանապարհով նրանց «կենսաբանական ուսեցնելու» քույրակցներին։ Լառոզյուրյան ու որակիկայի վրա։ Այլ ո՞ր հայ ազգայնական է որևէ մեկին, անգամ ընդատան քուրեղին «բեռնարկ» համարում։ Ո՞ր հայ ազգայնական է «այլ սեկել» օտարի հողերին հանուն շայտասանի համար «կենսական արժանության» աղափովան։ Ամենաազգային ինչ երա-

միանա՞նակորեն մեծելի էին քեզանգվածային անկարգությունները, որով նրան յիարդեցին իրավազորեն դատադարձել, քե՛ երեսնուամյակն իր ղեկավարող մեզը։ Այլ ամենը նրան կարող էին ընկալել եւ, հավանաբար, ընկալեցին իբրև կլեարկության արդյունքների անալառ ստուգում անցկացնելուց խուսափողական կեցվածքի դրսևորում, եւ դա խորացրեց նրանց կապվածները։ Մինչդեռ դիտողները անկախ մարդիկ են, մեր Լադախները չեն, նրան չեն կարող հաջ յալ, քե՛ ինչո՞ր անա երկու ասարք արտունակ գրահասեխնական քուրուլին անհարկի մնում է երեսնի փողոցներում, ին-

ԱՆՊՈՒՅՈՒՄ

Վիճակը միասին տիտի ԵՏԻԵԼ

«Մեծերի ազդեցություններ», որով, ըստ իրեն, «փորձում են շայտասանի վրա ազդելու լծակներ փնտել»։ Նախ, ու՛վ, Ամ նախագահն իր դատարանի դատախազ է հարգել անմեղության կանխավարկածը, եւ Խանի դեռ դատարանը վճիռ չի արձակել՝ ձեռնարկ մնալ առայժմ դեռ լիովին յուրազգի մեղավորներին «դեռական հեղափոխական փորձ» մեղադրելուց եւ, արտաքին լրագրող, քերտա կարող եմ դատարանում նրան ազատություն թույլ տալ, իմ խոսքը, վերջին հաշվով, ոչ ոքի ոչինչ չի դարձադրում։ Բայց չէ՞ որ դեռության երկրորդ դեմի խոսքի «կեղծ» աստիճանի վելի մեծ է, իրավադատ մարմինները կարող են այն ընդունել նաեւ որդեարդականի ցուցում՝ հիշյալ մեղադրանքն ամեն գնով «ասաց մեղավոր» եւ հողուն դրա հաստատան վիսասարկներ կամ աղաղակներ «հայրաքյելու»։ Այս առումով չեմ կարող օրինակ չբերել... համարողությունն անխազախին։ Մեծերի 25-ի լույս 26-ի գիշերը, հուզախոլ հոգեվիճակում, նա էլ հավկված էր հեռուստատեսությանը ունեցած իր ելույթում կասարկածը զնահասել իբրև «դեռական հեղափոխական փորձ», բայց արդեն մի հանի օր անց, մեծերի 30-ի ավելի հանգիստ օրնորում ժողովրդին ուղղված իր ուղերձում նախագահը խուսափեց այդպիսի զնահասականներ արդու։ Ըստ հնարավոր է, որ նա չի փոխել իր կարծիքը սկալ հարցում, սակայն ասովել Խան հասկանալի է, որ հրաժարվում է իրավադատ մարմինների վրա քարոզական ճեղուց գործարկելու կեցվածիցը։ Ամենամեծ եւ «դեռական հեղափոխական փորձ» մեղադրանքը միանգամայն անընդունելի են համարում։ Երբ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի կենտրոնականը Ազգային ժողովի շեմում լցանվեց, այլ տեղավորված լինեք, ասեմ, որեւէ դրոզում, միանգամայն հասկանալի է, ցուցարարները զնալու էին դեղի... դրոզը, գրողները էին ոչ ղեկավարողության խորհրդակցի համարվող շեմի վրա եւ այնտեղ չէին զանելու ոչ Ամ նախագահին, ոչ փոխնախագահին... էլ ի՞նչ ղեկավարող հեղափոխական մասին կարող է խոստ լինել այս դարազայում։ Մակայն, ինչպե՛ս, խնդրի դարազայումը քողներն դատարանին։ Ո՛վ իմանա, դեռ ինչե՛ր կույարվեն, ի՞նչ փաստեր ջրի երես դուրս կգան, անդրադառնամ «Ռայխսազգի հեղինակներ» հետ կարողված համեմատությանը։ Գողները սկզբում եւ այդ համեմատությունը միանգամայն «անհաջող» քննադատեց, Խանի ոչ մեկի համար գաղտնի չէ, որ մայիսազգի հրկիզել էին ժամանակի գերմանական իշխանությունները, որդեգրի արդունտ տեսողի ասանագերման դատարանի ասեղծեն կյուրբերգյան դատարանում դա ընդունեց հրկիզման զլխավոր կազմակերպիչը Գերման Գորինգը։ Որևանո՞վ տեղին է ֆաշիստական ղեկավարության մղվածազգային դատարանից լավ հայտնի օրինակը վերածել... հայաստանյան իրականությանը։ Ել ամենակարևորը հանուն ինչի՞ Որդեգրի անողակությունն հավաստեմ շայտասանում «ֆաշիզմի վսանգի» անկարգությունը։ Մեծերի 25-ի գիշերը այդպիսի հուզական, գրողված զնահասականները դեռ մի կերպ բացատրելի

զում է ամենարևող հայ ազգայնականը, քուրեղի իսկալ հայկական հողերը հետ վերադարձնել է, ուրիշ ոչինչ։ Վերջապես, այդ ո՞ր հայ ազգայնական է ձգտում որեւէ այլ ժողովրդի, հենց քեկուր նույն քուրեղի քննադատելու նրանց «կենսաբանական ուսեցնելու» նվազեցնելու կամ վերծիտողության նպատակադրումով։ Դարձյալ ամենամեծ փոխառությունը, որ ուզում են հայ ազգայնականները, քուրեղի կողմից իրենց անազորուն քարոզարտության հայոց զեղատանության փաստի ճանաչումն է, Երեղություն խնդրելու եւ մեր իսկված հայրենիքը իր քնկի տերերին վերադարձնելու ազգությունը։ Ինչո՞ք է կարելի է այս կեցվածքը... ֆաշիզմ համարել։ Ավելին, համեմատել ֆաշիզմի ամենամեղակալի արտաբանակի համաբարհային Լադախարությունը աներեսակայելի վնասներ հասցրած գերմանական ֆաշիզմի հետ։

Վերջապես, ոյն Արարցյանի երրորդ վաստարկը միջազգային ինչ-ինչ մուր ուժերի կողմից շայտասանի արտաքին Լադախականության վրա ազդելու լծակների փնտրուլի վկայակոչումը «Լեռնային Դարաքաղի հարցում զիջումներ կորզելու» նպատակով։ Որ ինչ-ինչ արտաքին ուժեր, ի մասնավորի Ադրբեջանն ու նրա քիկունում կանգնած Թուրքիան, անվերջ այդպիսի լծակներ են ռոճում, ոչ մեկի համար գաղտնի չէ։ Որ այս աշխարհի հողերը եւս, որով իրենց Խանին ունեն մեր արածաբարանում, արցունքային հիմնակներն օգտագործելու օգտագործելու են մեզ հետ ունեցած իրենց հարաբերություններում։ Բայց, որ իբրև նրանց գործելակերպի աղաղակը հասարակական լարանին հրանցվում է ԵՒԴԿ դիտողներին խնդրի հայտարարությունը շայտասանի մի նախագահական ընտրությունների վերաբերյալ հազիվ քե՛ համադատաստանում է իրականությանը։ Նախ, դիտողներին խոսքը այն «լծակը» չէ, որով կարելի լինեք աղաղակողանցել իրադրությունը շայտասանում։ Երկրորդ, Խանի դեռ դիտողների խոսքը իր նախնական եզրակացությանը կասկածի տակ չէր դրել ընտրությունների արդյունքները, իշխանամեծ մամուլը, ուղիղուն ու հեռուստատեսությունը ընդդիմադիրների «բեռնարկ փակելու» համար ծեծադուրս համոզվով վկայակոչում էին այդ խնդրի կարծիքը, իսկ երբ նրանց եզրակացությունը փոխվեց, աղա համարժեքներն փոխվեց նաեւ վերաբերումները, ընդհուր մինչեւ դիտողներին հին «երեսնելի» ժամանակների հոգեբանությանը «միջազգային խնդրելակիզմի դրածոներ» կամ «ապրիլներ» ներկայացնելը Որևանո՞վ սա արդարացի է կամ ի՞նչ կես շայտասանին այդ դիտողներին մի ավելորդ անգամ միավորելուց ու մեր դեմ գրգռելուց բացի։ Մինչդեռ, իմ կարծիքով, հարկավոր է սրափորեն վերլուծել, քե՛ ինչո՞ր հանկարծ փոխվեց դիտողների եզրակացությունը։ Գանդված են, դրանում հակադասական հոգեբանական ազդեցություն ունեցան եւ մեղադրություն 25-ի եւ դրան հարող դիտողները։ Ամենայն դեմոկրատիայի սկզբունքներով դատարանական մարդկանց համար

չո՞ր օտարուն ու հեռուստատեսությունը վերցված են ուժեղացված զինվորական կարգավորների հսկողության տակ, երբ ասանց այն էլ անկնայն է, որ դրանց վրա ոչ ոք չի դատարանվում հարձակվել։ Վերջապես ինչո՞ր տեղեկություն 25-ի իրադարձությունները շայտասանի դեռական զանգվածային լրագրության ամենամեծ լարան ունեցող միջոցներով մեկնաբանվում են ընդգծված միակողմանիությանը, դրանցում չի հնչում հակադասական տեսակետ արտաբանող ուժ։ Իսկ, երբ անկնայն է, որ այդ տեսակետները կան, արժանավոր են տեղական եւ արտասահմանյան մամուլի էջերում, դրան օտարի հեռուստատեսային գործակալությունների հաղորդումներում։

Ուզեմ-յուզեմ, բայց այս ամենը չի կարելի զնահասել այլ կերպ, Խան այլախոհության, այլադատության մեծում, հասարակական կարծիքի դեռական մեկնում եւ մտեցումների դարաքաղան Արտաքինը այսպիսի քան հանդուրժել չի կարող։ Երան համար սա ազատության ուսնահարում է։ Այնպես որ, ԵՒԴԿ դիտողների խոսքի մեզ համար աննոյաս եզրակացության մեջ ընդդիմության «արջի ծառայությունը» տեսնելուց զատ, հարկավոր է Լադախական Լադախություններին մեղել, կողմի վերադարձներն ինչպես ընտրություններից առաջ եւ մինչեւ տեղեկություն 25-ը, երբ որեւէ դատարանականություն չիայնելեց երկխոսության մեջ մնելու քողոհի ցույցերի մասնակիցների հետ, եւ տեղեկություն 25-ից հետո, երբ լրագրողանվեց օրենքն ու օրինականությունը նույնիսկ Ազգային ժողովի միասուն։ Օրինակ, մի՞թե որեւէ մեկը այնքան միամիտ է, որ հավասար, քե՛ այս կամ այն անգանկալի գործին ասանց դատարանի ասնկցիայի ձեռքարկելն ու 6-12 օր կալանի տակ դառնելն արվել է սուկ նրանց իսկ «անվասնագությունն աղաղակելու» նպատակով։ Այս ի՞նչ գարմանակի «հոգաարություն» է։ Կամ այդ ո՞ր երկում են վկայել... ձեռքարկում, ձեռքարկության նպատակով հեռախոսում հայտարարում։ Մի խոսքով, այս «բիլան» իշխանություններն ու ընդդիմությունը միայն են «կեղծ», եւ ուրիշ ել չունեն միասին էլ ոյիտի խիտեք։ Կարծեմ Տոյսոյն է ասել, որ երբ երկու հողի կողմում են, երկուսն էլ մեղավոր են։ Անկն «հրեշտակ», մյուսին «դժոխի դեմ» ներկայացնելու գործելակերպը արդյունք չի տա։ Ո՛ր մեղքն է ավելի ասա եւ ո՞րը ի՞նչ, կորեւմ հետ, դա իսկապես մեր ներքին գործն է։ Բայց սա երկու ժողովրդավարական ասանակված վարկի վերականգնումը միայն մեր ցանկությանը չի դադանավորված, դա նաեւ գրալ աշխարհի կարծիքի հարցն է։ Այսօր քեմանական ձեռքարկումն զսեղող իշխանություններն ու ընդդիմությունը մեկը մյուսին անողայման խանգարելու են, որդեգրի երկի վարկ վերականգնվել էր մեծ դա իրով ուզում են, իսկ յուզեմայ չեն կարող, աղա առաջին հերթին ոյիտի մատուցվել ընդդիմությունն է, իշխանությունների միջեւ վստահության կամուրջներ կառուցելու մասին։ Եվ առաջին լայն այստեղ ոյիտի անեն իշխանությունները... ՈՒՇԻՆ ՏՈՒՄՆԱԿԱՆՈՒՄ...

Բաղադրական կողմի ժամանակ առաջին զոհերը կլինեն բարիկաղների միջեւ

«Որդեգրի մարդը ջուր ունենա, հաց ունենա, լույս ունենա ամեն ինչ ունենա նախ եւ առաջ անհրաժեշտ է որ մարդը գոյություն ունենա Իսկ գոյություն տալուց բանակն է Ես դրո՞քստիտակ զնվորական չեմ, բայց ընտրվելու դեղում ամենից առաջ տես է տալիս բանակի Կալերը»։ «Ի՞նչ կանեմ երբ հանկարծ Լադախական դատարանը սկսվի»։ «Նախ ամեն ինչ կանեմ, որ յսկալի»։ Գյուղի տղաներով մեմ զեմ վերցրիմ, օրենք չկիմ այն ու դուրս եկեմ դատարանում մեր ազգը Իսկ ի՞նչ էր մեր զեմը։ Լադախույն դեղում ընտրական կամ ՏՕԶ սիսեմի հրացան Կասակով եւ այդ իրադարձություններն անվանում են դատարանիկներով կողմ զանկերի դեմ։ Փա՛ռ Աստու, դատարանությունը դրեց ղեկավար հիմնի վրա։ Կովել եմ ադրբեջանցու, քուրեղ, նրանց վարձկանների դեմ երբ ազգին անհրաժեշտ էին կզնամ ջունգլիներ, կկովեմ վարձկանների դեմ, բայց հայի վրա եւ զեմ չեմ բարձրացնի Իսկ Լադախական կողմի ժամանակ եւ հավանաբար կլինեն առաջին զոհերից մեկը, Լա՛ծի որ կլինեն բարիկաղների միջեւ, հաւատարի դեղում, Իսկ նրանց, ինչպես հայտնի է, երկու կողմից են զնալներ դիտում...։

Ծանա՛մ, քե՛ վերոհիշյալը գրվել է սեղանների 25-ից հետո։ Մա իմ Ազգային ժողովի դատարանավորության թեկնածուի նախընտրական հարցազրույցից հասկանալով 1995 թ. մայիսին։ Ի՞նչը ինձ սխալեց այսօր գրել վերցնել։ Ամենիկ էր այն ամենը, ինչ տեղի ունեցավ սեղանների 25-ին։ Ամենիկ, չեսնված ու չսված արարածություն էր, բայց սասնադասիկ անգամ ավելի մեծ արարածություն է երբ ուսնահարում է լարանի դատարանը։ Բողոք ժամանակներում, քուրեղ ժողովուրդների մեջ սուր են եղել ազգի զնվարները, ասովել եւս հարթած զնվարները։ Իսկ ո՞վ կարող է ուրանալ մեր հարթանակը։ Տիգրան Մեծ բազմաթիվ զնահարության կործանումից սկսած մեմ երկու հազարամյակ Եւրոպական միայն հող են կորցրել, եւ առաջին մի հանի տարվա ընթացքում խոխոսվեց այդ չխոր ավանդույթը։ Երկու հազարամյակի ընթացքում այսօր միայն ազգը կարողացավ եղ ճվանել, վերադարձնել իր ժով կորցրածի մի կարիքը։ Ու էլ էլ են ուրանում, ավելին հարթանակված զնվարներ են հայտնում, հարվածում, վնասում, որ անգն էր, միայն դատարանի վախաններով էր, որ իմ, Խ, նրա, ազգի ուղին էր, հայ էր, որ այդտեղ էր հրամանով, ու այդ հրամանը ստացել էր միայն մի քանի համար, որ կանգնի բարիկաղների կենտրոնում, դայիտ ու մեկի արանում, հաւատարի դեղում։ Ու կանգնեց, կանխեց արյունահեղությունը։ Ընդհանրապես ղեկ լինեմ բանակից, ներքին գործերի աշխատակիցներից, ներքին գործերի մարտիկներից։ Այսօրվա երկրադատ կամավորական միության մարտիկները երեկվա կամավորական ջոկանների տղաները չէին արդյոք, որոնց ազգի սերունդ էին անվանում, ազգի դատարան էին անվանում, որոնց դեռ ոչ վաղ անցյալում ժողովներով ու ժողովներով ռազմի դատ էին ճանաչարհում ու ժողովներով ու ժողովներով ու ժողովներով դիմադրում (Եւրոպայի ավաղ դ, նաեւ արցունակ)։ Իսկ այդ նույն տղաները երեկվա միջինգնում արդեն դարձել էին «Լեռնի բաշխարակներ» ու «Լեռնի խոմաններ»։ Տեղեկով այդ ցանկադասը չէին մատուցում, ու ցնցվում էր Եւրոպայի, Եւրասիայի ուղի հողը, Արախս աշխարհը, հայի դատարանը, Լավ, զոնե Եւրոպայի տղաների մասին մատնիք այդ խոխոսնա ասկիտ։ Ընդ մ էլ խոխոսնա է ինչ որ մատուցված կեղծարարություններն մասին, իր չեղ այնպիսի քեռասարան, որ կեղծամներ եղած չի անն իր քուրեղ սկզբում ուսկանները միջանակ են լինում «զոհի» մատակցներից Եւրոպայի մոտ աղաղակում միտություն են իմ այն նախալին։

«ԱՍՏՈՒ, ԴԵՒՄԻՍԻՍՈՒՄ, ԼԵՆԻՆ ՏԵՐ-ՊԵՐՏՆՈՒՄԻՆ ԳՐԱՆՈՒՄՈՒՄ»։ Եւրոպայի մատնիք ընդ զոհերից մեկը կենտրոնական կողմի ժամանակ առաջին զոհերը կլինեն բարիկաղների միջեւ, հաւատարի դեղում, Իսկ նրանց, ինչպես հայտնի է, երկու կողմից են զնալներ դիտում...։

Մրազան հայր, եվրոպայի ո՛ր երկրներն են ընդգրկվում Չերքիսի մեջ:

- 1989 թ. իրականացրեցին «Կազմել վեհապետի սրբազան կոնգրեսը կամ նախագահի Վեհաժողովը» կոչումը հայրենասիրական հայրենասիրական դասվորակի և Ավստրալիայի, Ավստրալիայի, Ավստրալիայի հայոց բնակիչ առաջնորդ, որի մեջ մտնում են Ավստրալիան, Գեր-

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը, որի դասվորակը անդամ են: Այս կազմակերպությունների գործունեությունը ուղղված է մեկ կենսական նպատակի ազդեցական շարժման սրբազան գործին: Պե՛տ է խոստովանեն, որ խառը ամուսնություններն էլ են մեզ մեզ, բարեբախտաբար, մեծ մասի ամուսնությունը օրինակաբանվում է հայ եկեղեցու դասվորակությամբ, հետևա-

արժանի գավակները հավասարապես խառնում են հայրենիքի բոլոր դժվարությունները և ուրախությունները կիսել ոչ թե հեռուից, այլ անմիջական մասնակցությամբ: Արդեն երազի սահման է, որ Ավստրալիայի մեջ մեծ համայնապետությամբ տնտեսում են ՀՀ անկախության սարեղծը: Պարտադիր այդ օրը դասառազ է մասնակցում, ես հարգիս մեջ անդրադառնում են հայրենիքի, հայ-

ներ են ունեցել, որոնք վաս հարգախան գործիչներ են եղել, ինչպես Ավետիս Ահարոնյանը: Անցած 5 տարիներ փաստեցին նաև ճյուղ, գործի մեջ հայախանգեի և բացառիկ դրայ մասնակցում բացառիկ ղեկավարի կոչումը: Այդ համագործակցությունը նաև նախապես օտարազգի ղեկավարներ, հարգախան գործիչներ ու դասառաջներ, որոնց հետ ես բազմիցս առիթ են ունեցել զրուցելու և նրանց

ընդունման 1700-ամյակի նախապատրաստում ամբողջ բազում ծրագրեր և մասնակցություններ կան, որ ողբ է խաղաղում: Կենսական գործիչը մարմնի ամսական անհանդիման են: Մրազի են մասնակցել Ավստրալիայում կազմակերպել գիտական բարձր մակարդակի սինդրոկալում նվիրված հիստորիայի 1700-ամյակի տոնակատարությամբ, որը կազմակերպելու է Ավստրալիայի գիտ-

ՍՓՅՈՒՈՒՆ-ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Մերոդ արք. Գրիգորյան, Զեփոթեն գլխավորը անցողիկի և երկրորդականի հետ

մանիան, Եվրոպայի, այսօր նաև Չեխիան, Սլովակիան: Առաջնորդարանը գտնվում է Ավստրալիայի մայրաքաղաք Վելինգտոնում, որտեղ աղյուսում են շուրջ 2500 հայեր: 1912 թ. Վելինգտոն գործում էր հայկական մասնու աղյուսում, որը 55 տարի շարունակ ծառայում էր հոգում էր հայության հոգանքն ու կարիքները: 1968 թ. տեղի մեծամասնությամբ հայրենասիրական հայերի ընտրվելով կազմակերպել է կեղեցիկ, որին կից գործում է Եվրոպայի դպրոց, որտեղ մեր երեխաները սովորում են հայոց լեզու, հայ ժողովրդի դաստիարակում, կրոն: Ամեն ուրախ օր կազմակերպվում է երեսաստորյան համալսարան-հավաքման միջոցառումը օգնում է, որ ղեկավար հայ երեսաստորյանը մտքի կից բնական, ծանոթություն ունենան միջանցիկ հետ, հանդես գան ծրագրերով, առաջարկություններով: Նրանց նախաձեռնությամբ կազմակերպվում են մշակութային, հայագիտական, աղյուսային միջոցառումներ: Կազմակերպված աշխատանքներն են նաև սիկնաց և բարեգործական միությունները, բոլորն էլ աշխույժ և կենսունակ: Մեզ մեզ գործում է նաև

Այսօր աշխարհասփյուռ հայությունը զգում է գիտակցում է, որ հայրենիքը, Մայր արքա Ս. Էջմիածինը զանգված են նոր ժամանակների շեղում, և ստեղծված ժայռանքով գործելու նոր հեռանկարներ և հնարավորություններ են բացվում ի շահ ժողովրդի, եկեղեցու և հայրենիքի, հետևաբար, յուրաքանչյուր հայ մարդու դասընթաց է լավագույն կերպով օգտագործել ստեղծված ներքին և արտաքին նպաստները կազմակերպել օգնություն անկախազանց հայրենիքին յսնայելով բարոյական, մշակութային, արտաքին զննելով հնարավորությունները: Այս մտքումներով զրուցեցին Վեհաժողովի անդամները Գրիգորյանի հետ:

Մեր բնակիչներն էլ մերկանում են մեր եկեղեցու, անկախ այն բանից, որ հայրենիքը կամ մայր ինչ ազգի են:

- Ինչպե՞ս ընկալեց Հայաստանի անկախությունը սփյուռփակաբնակիչները, և սփյուռփակաբնակիչները օգնությունը բարոյապետական առումով փոխվել է այսօրվա ՀՀ-ի նկատմամբ:

- Մեր բնակիչներն էլ դասկանել է Մայր արքա Ս. Էջմիածինը, որը բնականաբար, ուղղություն է առնում համայնքին: Մենք անկախում հավատով նվիրված ենք եղել հայրենիքին և եկեղեցուն: Նախկին կարգերի ժամանակ, անհույս, կային արհեստական դժվարություններ հայրենիքի և սփյուռփակաբնակիչների միջև: Փաստ է, որ այսօր Հայաստանը անկախ է, և նրա բոլոր

հետևանքները, հարգախան իրավիճակը վերադառնում է:

- Ինչպե՞ս են Չեր փոխադրվածները Ավստրալիայում ՀՀ դիտարկում:

- Վերադառնողները նոր է և, բնականաբար, նյութական ու բարոյական հարցերով կարիք ունեն: Այսօր վստահում են կարելի է ասել, որ դեպի հայաստան իր կառույցներով կազմակերպված է և ինչպես համայնքը, այնպես էլ ավստրալիական կառավարությունը, խոր հարգանք է ցուցնում ինչպես հայաստանի և ինչպես հայրենիքին: Փոխադարձ հարգանք, անկեղծ, սիրով վերաբերմունք և վստահություն է հաստատված ինչպես նաև Ռուսաստանի միջև: Ի նպաստ հայրենիքի, բայց հարցեր լուծում են համաձայն: Հայաստանում հիստորիայի

բյուրոների ակադեմիան և Բյուրոյան դպրոցական ինստիտուտը, որտեղ ես սասանիկ սարի դասավանդում են հայ ժողովրդի դաստիարակում, գրաբար, մասնագիտություն: Միջազգային այդ գիտաժողովին և ընթացիկ համալսարաններին կիրառելի են աշխարհի սարեր երկրների գիտնականներ, հայագետներ, հոգևոր և աշխարհիկ գործիչներ, Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա և:

- Կա՞ն հարցեր, որոնց շուրջ կուզենայիք խոսել:

- Ես կուզենայի շեղում այն օրը, երբ հայրենիքի իմ հայրենիքն ու եղբայրները հարցախանում կլինեն դժվարությունները: Բայց ստեղծելով ավելի միասնական կամ, միասնական նպատակ ունենալու տեղի դիտարկում ցանկանայի մեր ժողովրդին, որով գլխավոր չէր բարոյի անցողիկ, երկրորդական անհիմն: Ես հավատում եմ իմ ժողովրդի ինստիտուտները: Մենք գուցե սերունդներին ամուր և բարգավաճ հայրենիք ենք ժառանգելու: Հղա՛րք են, որ հայ են և ժամանակակից են եղանակներն ու հերոսական իրադարձություններ:

Մենք մեզի դառնում ենք նրանց, ովքեր դասակարգի են բնասարդ լին: Նրանք դարձնում են զրոյի ու փորձիկներով, հեղափոխություններով, ժայռումներով ծառայելով այն միջավայրի դեմ, որ 20-րդ հարյուրամյակի առաջին տասնամյակի ընթացքում հայրենիքի և հայրենասիրական հայրենիքի մասին մարդկությանն ու միաժամանակ ցույց տվեցին ծանաղաբեց, որով կարելի էր փրկել աղազան մեծ եղբայրությունը:

Բոլոր արվեստների արժանույթն էր դա: Այն ժամանակվա երեսաստոր լեռերգուները, դրամատուրգները, վիզյուալները, երգահանները, բանաստեղծները, նկարիչներն ու ծարսարարներն այժմյան ավանգարդի հայրենիք են: Մենք դա հետ կազմել ենք անուն նաև այն սերունդի բոլոր մոլորությունները նրա յայտագրումները, մշակական քաղաքները, և այնուհանդերձ դեմ է խոստովանեն, որ նրանք ապարեզ մասն ուժեղ խառնվածով, համարձակ ու վճռական:

Չեզոքացում մենք նրանց հետ աղյուսում այդ ոգեւորության դեմ բռնության գործած ուժից: Այսօր, երբ մենք հիշելով ուղեկանից հետ կարդում ենք «Արեւիկա» և այլված» խորագրով 250 ամուսն ամիսվող մի փոքրիկ գրույկ, մենք կրկին հանդիպում ենք այն դասանիներին, որոնք մինչև այդ արի շղամարդ լին դարձել: Նրանք, և ոչ ինչ բով կանայի նույնպես, համարձակվել էին բարձրագույն իրենց խղճի մայրը՝ այն ժամանակ ոչնչացվելու մի դասնառ: Հիշելույան բռնակազությունը-մենք սա շարունակ դեմ է կրկնել-ունեն գործություն բնաբնու ռոզով ու բարոյական նկարագրով զերազանցող հակաակորդների մարմինն ու ստեղծագործությունը:

Այսօր այնպես մենք գիտակցում ենք, որ անցյալը մեզ համար կարող էր նվազ կորսաբեր լինել, եթե ավելի մեծ լինե՞ր անկեղծների երեսաստոր ջոկառը, և առաջ լգային վախկոներ, փորձողներ և դավաճաններ:

Դա՛ի այդ վաղեմական ժամանակներն անեն ընկալում երախտագիտություն է նախադրում հանդերձ այն խիղճները, որոնց վիճակվեց կրել դա հետևանքները խոսակցություններ:

Լավագույնները ցույց տվեցին եղբայրության ճանապարհը

Արմին Թեոֆիլ Վեգների ծննդյան 110-ամյակի առթիվ

Գերմանացի բանաստեղծ Արմին Թեոֆիլ Վեգները, որ 1915 թ. անանից մինչև 1916 թ. առունց որդես կամավոր սանհարական զինվոր ծառայում էր Թուրքիայում գերմանական ռազմական ներկայացուցչությունում, դառնում է բուրժուական ուղեգրությունների անմիջական ակամասեցը: Հայ ժողովրդի ամենամեծ փորձության դառնում է իր հայադաստան գործունեությամբ Վեգներն անմահացավ նրա սրտում Գրողը Ֆաշիզմի մղձավանջի դասնառով մի ևսին շահմայակ շարունակ մտազգեց իր ժողովրդի կողմից: Արդեն 60-ական թվականներին առաջին անգամ փորձ արվեց արտոնք վերադարձնելու գրողին, սակայն հոգեկան խռովող թույլ չվեց գալ հայրենիք, և նա մինչև մահ աղբյուր Իսախանյան (1936-1978): Ներկայացնում ենք մի հասված 1962 թ. գրողին Էդուարդ Ֆոն դեր Հայդի անվան գրական մրցանակ ընդհանուր կառավարությամբ նրա ծննդավայր Վուլթերալ Լադալում իր հայրենակից Հանս Բենդերի արտասանած ճառից:

մահ գազախցիկներում, վստահություն, ախտ: Գրողի համար այն երկրի կորուստները, ուր գրում է կարդում են նրա լեզվով, բայց ուրիշ դասիժների համեմատ անհնարաբար է:

«Արեւիկա» և այլված» այդ գրույկում գրված է նաև Արմին Թեոֆիլ Վեգների անունը: Դա ընդգծվում է առանձնակի դասնությունը: Կենսագրական նշանակությունները երկու տողերն ասում են. «Արեւիկա» է 1933-ին և վախճանվել ախտում: Մենք ստանալով ենք, բայց ինչպե՞ս դեմ է դա հետ նրան դասահեր: Մենք գիտենք այդ, նա արժանապատիվներն հարգախանը նյարդային ցնցումը: Նա արդեն վաղուց նախադասարանված էր կյանքի սերը և մահն ընթանելու որդես հեմարձեմ արկած:

մարտում նա որդես կամավոր հիվանդաբան ֆելդմարշալ ֆոն դեր Գոլցի շարունակ մասնակցում էր Միջազգային ռազմաբանական: Նա արդեն է հայ ժողովրդի անկումի ցավն ու ինչպես իր ֆելդմարշալը, որի խնամասարն էր, հիվանդանում է բժավոր սիֆով, առաջին անգամ նրանից դասանվում է մահվան դասնությունը: «Մահը նույնպես խորհրդածելու համար է, որդես մի այլ կենսակերպ: Ով հոգեկան այն այն անգամ հարգախան է, նրան այնպես ոչինչ չի կարող վախեցնել: Կեցության հրադուր ինձ համար այն է, որ մեկ անգամ ավարտվում է մահով»:

Տուն վերադառնալիս, նա 1918-ին Բեռլինի Պարուսի արհեստում հրադարակում է «Մավոր աշխատողների խորհրդի» մանիֆեստը: Աշխարհի անարդարությունը վերադառնելու սիրուն նա դառնում է ետևորդն Լադալական գործիչ, դառնում է խմբագիր, և հրատարակիչ, զինվորական ծառայության հակաակորդների միության հիմնադիրներից մեկը: Նա բողոքի նամակ է ուղղում դերգիդեն Վիլսոնին, մեղադրանքի խոսք ասելով ընդդեմ հայ ժողովրդի դեմ գործվող անարդարության. «Եթե Դու, դարձնում դերգիդեն, նվաճված ժողովուրդներին ստատ կանգնելու վստե գաղափարն իրավ դարձել է Զեր ղեկավար մարտավեսը, ուրեմն չեմ անգիտանա, որ այս խոսքերից Զեգ հասնում է մի հզոր ծայր, միակը, որ կոչված է լավելու բոլոր ժամանակներում մարդասիրության ծայրը»:

1933-ին Բեռլինյան մի բանասիրություն էլ նախադասում էր խոսակցում են նրան: «Դու դեմ է գնդակահարվել», ճյուղ են նրա երեսին: Վեգներն զգում է հիշելի վերջը, որից դասանել էր դադարեցնել հրեաների հետադուր:

մը: Ցոր բան, երեմ համակենսունցման ճամբար և վերադառնալու անորդ հաջող կայաններն են:

Մի հեռացում աշխարհից, ուր նրան վիճակվեց վերադառնալ միայն բայց սարիներ անց, արդեն բավազան էրեն այստեղ է նա ներկայացնում սերունդն շահմայակից ի վեր նրան մուսը է, ինչպես կարվածախար մարդու բերանում: Իր աշխատանքների անաստանի նա գրել է չվել Թալմուդի մի իմաստասիրությունը. «Մեզ տրված է աշխատել մի գործի վրա, որ լյուս է ավարտել»:

Պատերազմական գրերը փաստաբար են ու բանասիրություն: Պատերազմական աղբյուրների գույք, ճամբարացի ու ցնցող գրառումների կողմին ծնվում են բարձր խոսակցությունները: Դրանից կիսով յակ ազատագրված նա դասնում է մի աշխարհից, ուր ինքն մեկնում է նա շարունակ մեկնում է Արեւել, հուրհրային Միություն, սեփական այնտեղ տեսնելու, թե կարճը ասող նման է Բեռլինի աստիճան Գալիս է առանց կանխակարծության, զննում է, դյուրված ու բերանակար կատարում է ամիսվում: «Շարունակ թվում է, որ Ռուսաստանը դասադասված է ճնշման իր ինքն միջոցները նաև նոր ժամանակի մեջ հեջ վերցնելու»:

Ազատագրման դառնից ի վեր Արմին Թեոֆիլ Վեգները վերադառնում է հայրենիք երկիր, իր ծննդյան Լադալում ու իր լեզվին: Այս ծանր ու շեղական տուրաբարձի համար անհրաժեշտ է նաև, որ հայրենիքը բացի իր դուրը, որ ինչ-որ մեկը ստատումով կանգնած լինի շեղում ոչ միայն նրա առաջին մուսին, այլ և անվերջ տուրաբար:

Նրա հայրենի Լադալը էլքերֆելդն է, ծննդյան թիվը 1886, 9 հոկտեմբերի: Նրա դասանելան ինքնակարգ լի է խորհանդի հանդերձ իր ծնված միջավայրը, հոր դեմ, որ գայրույթի դասին նրան կոչում է «որդական լեզ», դրողից է «ուսուցիչների մեծած աղբյուր» դեմ, «հարբեցողության և անդարձեց կրի հետադուր» հասակակիցների դեմ, այն կառավարության դեմ, որ նրանից ուզում էին դասանել ծնողական տուր, հայրենիքը, դեռություն:

Միջնակարգ դրողից նրա ավարտական խոսք վերադառնում է դասընկերներին ուղղված կոչով. «Դակառակվել բայց և հնազանդվել ինչ»:

Երադասող իրականության հետ հակասությունը ու աղբյուրի հրձակներ նրան բանաստեղծ են դարձնում: Բեռլինում, որոնց միջև դեմ է բռնկվի կայծը:

Միայն փաստերն իսկ կազմում են մի ճակատագիր: Առաջին աշխարհա-

